

Izhaja 1. in 15. dne
vsakega meseca.
Rokopisi ne vračajo se.

Časopis zabavi i poduku.

Stoji na leto:
redom po 5 forintov,
izjemom po 3 forinte.

Štev. 15.

V Mariboru 1. avgusta 1875.

Tečaj IV.

Pregled. Poezija: Iz Shakespeare-ove tragedije: Romeo in Julija. — Žala prigodba mlajših let. — Iz zapiskov slovenskega umetnika. — Premičnica merkuri. — Jezero. — Peter Preradović. — Drobnosti. — Odgovor prijatelju R—u. — Književni ogled. — Listnica. —

Iz Shakespeare-ove tragedije: Romeo in Julija.

Tretji čin, drugi prizor.

J. P.

(Soba v Kapuletovej hiši.)

Julija sama.

Julija. Konjiči solnea s plámena kopiti,
Zdirjájte v Féba dom! Tak poganjáč, ko
Vaš Fáeton, pritira brž k zapádu
Vas, noč oblačno pripodéč nad nas. —
Noč ljúbezna! razgrni brž svoj plašč!
Zatisni, Sol, oči! In Rómeo
Brž sim pod laket zmuzni moj, skriváj! —
Lepóta sama dáje ljubim luč
Na Lelja mig; če ljúhav res meži,
Tem skládnejša z nočjó. — O sveta noč!
S kopréno črno krita, čista žena,
Ti úči v igri dveh me čistih src
Z dobitkom srce zaigráti moje;
Pregрни krv, ki lice mi rudi,
Z zastórom tvojim črnim! Pridi, noč!
In Rómeo, ti črne dan noči,
Bliščéč beléje na noči perótih,
Ko snéžina po vrana črnem hrbtu. —
O pridí, ljuba, črnoóka noč,
Prinesi Rómea mi; in če mrem jaz,
Naj tvoj bo; v male ga razmrvi zvezde,
In on bo nébu lice tak' razjásnil,
Da svet se ves zamakne v tebe, noč,
In solnce svoje luči čar 'zgubi. —
Kupila sem si ljúbezno blagó,
A moje nij šče; jaz prodána sem,
A ne šče v vlásti. — Dolgi dan!
Dolg kakor noč pred kakim praznikom
Nepotrpljivej déteci, ki obleko novo
Ne sme obleči! — Glej! sim dojka grede!

(Dojka z vrvo lestvico.)

Odgóvor nese mi; kdo mi o Rómeu
Kaj sporočí, nebeški jezik govori. —
Dej, dojka, brž povéj, kaj 'maš!
Vrvi, po ktere je poslal te on?

Dojka. Da da! vrvi. (Vrže je pred njo.)

Julija. O joj! kaj je? kaj kriliš tak' z rokámi?

Dojka. O Bog se smili! Mrtev, mrtev je!
Vsi pogubljeni smo, vsi pogubljeni!
Moj Bog! Njegá nij več! Ubít je! Mrtev!

Julija. Al' je nebó takó zavidno?

Dojka. Le Rómeo je,
Če nij nebó! — O Rómeo, o Rómeo!
Kdo bi kaj takega kedáj bil mislil!
Julija. Kdo si, ti vražja, da takó me mučíš?
Tak' mučna vést gre le iz pékla.
Je Rómeo sam svoj morilec? — Da?
Le reci „da“! Ta „da“ je hujši strup,
Ko baziliska smrti polni gléd.
Jaz nisem jaz več, ako je ta „da“;
Če živ več nij, dej „da“; če je, pa „ne“!
Glas kratki bo mi v srečo al' gorjé.

Dojka. Na lastne videla oči sem ráno —
Bog mozi mu! — na hrabrih prsih tam;
Strašánsko truplo, truplo strahovito,
Bledó, pepélne boje, okrvljéno,
S krvjó gostó. — Vznemóгла sem, vidéč.

Julija. Oj počí mi srcé! Beráč si, počí!
In v ječo, ve oči! Več svóbone ne zrite!
V prah vrni, prah, se! Dol, oj dol v zemljó!
Za mé in Rómea je éden grob!

(Dalje pride.)

Žala prigodba mlajših let.

Izvirna noveleta; spisal Emil Léon.

(Konec.)

Prijatelj, na svetu je toliko kontrastov! In ako bi se prepirala dandenašnji, če je isti pregovor: „v zdravem in lepem telesu biva tudi lepa duša!“ resničen, ali pak le prazna domišlija, hotel bi jaz sto in sto izgledov pokazati, kako da je lagal isti modrijan, ki je prvi ta pregovor izmislil! To videlo se je pa še posebno na premilostljivem gospodu grofu Mariji Jožefu **kem. Gospodaril je nekedaj tu na malem posestvu, kakor deželni erdeljski poglavar v pokoju. In kaka oseba bila je to! Čisto zgrbana, brez las skoro, in v obleki, ki se je nosila za časa cesarja Jožefa, prav zelo smešen. A bodi mu zemljica lahka! kajti vže davno je umrl. I vendar bivala je v njem dobra, olikana duša, obdarovana z najboljšim okusom. Najkrajšnji proizvod njegove fantazije pak je vrt pri malem posestvu.

Pa sej je tudi pridno delal, in se trudil, da mu je kapal znoj z grbančenega čela.

Hodil je — kakor mi je pravil stari graški sluga — ročno sim ter tja, zapovedaval, kazal in srdil se, ko je bil najbolj hud, in v časih — težko mi bodeš verjel — tudi zajokal.

Bog bodi rahlej duši milostljiv! Na svetu menda nij prelahko živel. Kajti vže v istem surovem času doživel je dosta zasmeha, ko je premikaval krive svoje ude po peščenih stezah, ter popravljal drage bruselske špice na tenkih prsih, ali pa šumotal z malim rapirjem po pesku in si vejal hlad s triogelnim velikim klobukom. In takrat se je smejalo vse, da! še celó lastni njegovi hlapci kremžili so ustnice.

In vendar izvršil je krasno delo: vrt pri malem gradiču.

Prijatelj! tu je tisočero cvetja, z velikimi in malimi glavicami; tukaj duhte sladke vonjave in šopirijo se pisane boje v najživejši razliki. Tu so gozdiči, gričevje, sploh: tu je majhen, a krasen raj!

Na vrtni sredini izvira potok in teče precej mogočen izmed skalovja. Krog in krog ga senčijo široka drevesa in ob njegovem bregu cvetó divne plavice.

Ne misli pak, da je pozabila iznajdljiva duša premilostljivega grofa Marije Jožefa na ta kraj.

V trdo skalovje velel je vsekati prostorno otlino. Kako prijeten hlad veje tu notri, zunaj pak pripeka gorko solnce ter z malokaterim žarkom v ta mrak posije.

Tu je klop iz mahovja, mehka in vabljava. In ako si se vlegel na-njo, ko peče polja vročina in ko le po malem šepetajo listovi pred jamo in se bobnenje potoka kakor iz daljave mirno in pobleвно čuje, — zapreš tudi ti oči in spanec te obide. Probudi te stoprv hladno jutro, ali pak mila pesem žuborečega slavca, ki si je izvolil mirno šumo ob potoku za svoje gnjezdlišče. Če stopiš tedaj iz otlina, vshaja ti solnce iz mej bližnjih vrhov, ter ti pozlačuje zemljo, da si vesel življenja.

Da-li nij vreden našega blagoslova stari, grbasti Marija Jožef? —

* * *

Tihi mrak objel me je, ko sem stopil iz belega dneva pod skalnati obok. Vid me je zapustil na tem polutemnem

kraju. A ko se mi je zdanilo, videl sem na mahovi klopi — komteso Marijo.

Dragi moj! sedaj še le vidim, da ti doslej nijsem bil povedal njenega imena. Odpusti! sej veš, da mi je za istega časa že mnogo, mnogo izginilo iz spomina. —

Na mahovi klopi ležala je torej komtesa Marija. Kakor vila vrelca, ki je šumel ne daleč, spala je pri iztoku njegovih vodá.

Tiho sem pristopil. Kakor mrtvo ležalo je malo telesce; samo prsi so se rahlo dvigale.

Kaj sem storil? Sklonil sem se lahko, ter pritiskol svoje ustnice na gorko njeno lice.

Ali zdaj so se odprle jene jasne oči in videl sem na dno njene duše. Kakor plaha srna skočila je po koncu.

Jaz pak sem padel na kolena ter dejal:

„Komtesa Marija, odpustite mojo drzovitost!“ In dolgo je bila tiha; zdelo se mi je, da dviguje večnost svoje peroti nad menoj ubogim predrznikom.

Prijatelj! Po dolgem molku mi je odpustila.

V.

Potem je preteklo mnogo dnij in prišla je hladna jesen.

Vihar vil je drevesa; potok bobnel je huje v svoji strugi, ter drl besneje v daljavo. Po nebu pak so se vlačili črni oblaci in grozili z dežjem.

Jaz pak sem stal ob debeli smereki in bil globoko zamišljen.

Sprevidel sem, da mi tu nij več živeti, niti več ostati. Slovo! slovo!

Res prežalostna beseda! Prijatelj, zakaj je dopuščeno tako malo ljudem uživati odločeno srečo? Mi reveži, ki smo se rodili med solzami, je-li nemamo tudi do sreče pravice? Da-li zato ne, ker bilo je rojstvo naše nesreča? Je-li osoda tudi aristokratinja?

Lahno se mi je doteknila žametna ročica razburjenih lic.

„Marija!“

„Tako zamišljen, prijatelj?“

„Odpustite, gospica komtesa! bil sem v resnici zamišljen in mislil sem na uro najinega slovesa, katera mora kmalu biti.“

In postalo jej je lice tako mrtvaško-bledo in moči zapustile so je, da bi se bila zgrudila na zemljo, ako bi je ne bile objele moje roke. Kar omahnila jej je glavica na moje prsi in pričela je glasno plakati.

„Draga moja! sej zopet pridem!“

„Proč?“ ihtela je, „proč od todi? in menila sem, da me ljubi, da ostane vedno pri meni!“

Prijatelj, sedaj vidiš, da bila je še zelo naivna.

„Zlata duša, sej zopet pridem in potlej te vzamem seboj.“

„Je-li res, je-li da res?“

In nehale so jej solze teči.

A v istem trenutku padla je neka težka, zgrbančena roka na mojo ramo in ko sem obrnil obraz, zrl sem v resno okó staremu grofu. In nij se mu srdilo obličje, nego kakor usmiljenje prešinilo mu je široke gube, ko je prejel komteso za rokó in mi dejal tiho in počasi:

„Prijatelj! to je — t v o j a s e s t r a, — sestra — po krvi!“

Jaz ostrmim kot nemi kamen. —

To izgovorivši, vzel je v naročje onemoglega otroka, ter hitro odšel za smreke. —

Spametovavši se iz nezvesti, z bolečim glasom zagrohotám:

„Ha! ha! ha!“

Skoraj me je samega groza tega posmeha!

A potok je šumel in vihar je bučal. Težke kaplje padale so z neba, ter mi hladile zavrele možgane.

Nijsem vedel, kaj se je prav zgodilo.

Vse, vse zdelo se mi je kot sanja!

Divjal sem okrog, ruval si lase, in malo da ne proklinjal svoj porod.

Bila je vže noč, ko pritavam na dom.

Oskrbnik je še bedél.

„Pozno prideš, moj sin!“ —

„Vaš sin?“ —

A prijatelj! duša oskrbnikova ostala je mirna in nosljaje je dejal:

„Hi! hi! Sej sem vedel, da mora priti enkrat na dan!“ hi! hi! bratec, sedaj bodeva tožila, dolgo tožila, ter spravila te do tvoje pravice! hi! hi! imam papirje!“

Po teh besedah planem vun v temno noč.

Prišel sem zopet na univerzo in tu pričel se boriti za bodočnost. A prebil sem ter z lastnim trdom postal to, kar sem zdaj.

Nij ravno veliko, ali rečem lahko, da — živim! —

* * *

Vprašáš me, če sem jo videl še kedaj? Bilo je leta 18...

Spomlad je prešla, ali vsaj pojemala. Le redko cvetje videlo se je še tu in tam po ljubljanskih drevoredih.

Večer zavil je bil okolico s svojim mrakom; a po dolzih sprehajališčih hodila je obila množica. Tudi jaz sem podal se bil tja, ko sem zapustil prašno pisarno.

Zamislil sem se bil, ter hodil čisto sam po peščeni poti.

Probudil sem se stoprv, ko sem stopil na dolgo obleko lepo opravljeni dami in ko zajezil se je nad menoj njeni stari spremljevalec.

„Odpustite gospa“, zamrmral sem prestrašen.

Stari gospod pa je hitel naprej in dejal tiho:

„To je gospod Kvarél!“

In ona se je bila tudi ozrla: — bila je ona!

Prijatelj! kakov je bil postal ta obrazek? Bil je še vedno krasen, ali bled, bled, tako prečudno bled, da me je zabolelo srcé. Iz očíj sijala jej je žalost — ali pak, bog ve! če li je res, — blaznost.

Sedaj še živi; ali jaz je ne vidim nikedar.

In prav je tako! —

Da prijatelj! Grabbe ima prav, ako trdi, da človeško srce je vstvarjeno zato, da se raztrga. Dà, raztrga! — In baš prepričanje tega drži nas v viharjih po konci, da ne omagamo, dokler nas zakon prirode ne zgrudi v svoj zemeljski rodni prah! —

Iz zapiskov slovenskega umetnika.

Izvirno spisal Vatroslav.

XIII.

Povrat v domovino.

Nekaj dnij pozneje nastane kolera na našem brodovju in podavi mnogo mornarjev. Vsled tega moramo Trst zapustiti in se v bojno pristanišče doli v Pulj podati. Isti dan, ko iz tržaške luke odplujemo, pograbi tudi mene napad kolere; toda hitra pomoč mi odvrne smrtno nevarnost. A itak obležim poldrugi mesec in hiram dan za dnem huje. V Pulj prišedši me prenesó v pomorsko bolnišnico, kjer polagoma zopet okrevam; a zdravniki mi za popolno ozdravljenje velijo zrak spremeniti in dan mi je odpust. Z veselim srcem napotim se v milo in predrago mi domovino. —

Dospevši v Maribor zavijem jo urno proti mojemu rojstvenemu kraju, mimo sv. Petra, doli po Ruperčah, po pesniški dolini, skozi Móčno, mimo Hrastovca, skozi „črni gozd“ proti sv. Lenartu in od tod doli po občinskem pašniku, čez leno tekočo Vélíko, ter dospejem čez štiri ure hoda k sv. Trojici.

Dan se nagiblje k večeru, ko se polagoma po strmem hribu cerkvi približujem. Od dalnje hoje upehan, pridem gori na vrh ter se vsedem na leseno klop pod košato lipo.

Cerkev sv. Trojice stoji na visokem, strmem holmu, ki se v osrčju cvetočega raja blagoslovljenih slovenskih goríc, prav v sredotočju med Mariborom, Ptujem in Radgono — dviga in je po celem dolnjem Štajerskem najpriljubljenejši „božji pot“, kamor iz vseh strani in sicer gori iz Ogerskega, Hrvatskega in sim preko Mure iz Nemškega neštivilne množice romarjev prihajajo. Na južnej strani te sloveče romarske cerkve nahaja se dvonadstropni samostan; prvotno je bil tukaj avguštinski red, a leta 1812 se je samostan razpustil in od 1853 je v lasti frančiškanov. Trije zvoniki in sicer dva velika na zadnji in eden manjši na sprednji strani cerkve, dvigajo se v sinji zrak. Na vzhodnej strani so navkreber po strmem griču dvojne široke kamenite stopnice. Krasno cerkev obdaja lep trg z blizu petdesetimi ličnimi hišami, ki v dveh vrstah na iztočnej strani stojé; a kakor pri vsaki romarski cerkvi, je tudi tukaj kréma tik krême. Zavzet stojim tu na prijaznem hribu in se radostno oziram po krasnej okolici, ki se tu pred menoj razgrina. Mične podobe iz davno minolega mi detinstva vstajajo v mojem spominu in mili čutljaji me obhajajo pri pogledu znanih mi prostorov. Tu pred menoj pod hribom širi se rodovito polje, po katerem tiho valovje temno-zelene Vélke med košatim vrbovjem in visokim jelšjem teče: tu smo brezskrbni otroci na paši veselo rajali in igrali. Tam na desno ob znožji senčnega loga leži, krog in krog od plodovitih njiv obdana lepa ves — Porčič, kjer sem kot nedolžen deček po zelenih tratah radostno skakljal in po cvetočih livadah pisane metuljčke lovil. Nad vesjój proti severu dvigajo se solnčnati holmei porčičkih vinogradov, med katerimi lične viničarske hiše stojé. Milo se mi stori, ko zagledam tam na prijaznem griču med košatovejnimi jablanami priprosto bajto in se spomnem srečnih dnij, ki sem jih v jenem varnem zavetju, v blaženem obližji mile matere preživel. — Dalje gori proti zapadu razprostira se po zelenem brdu ličen trg sv. Lenarta, o katerem ljudstvo mnogo žalostnih prigodeb iz turških bojev pripoveduje. Kot

majhen fant slišal sem praviti, da je bilo tu nekdanj veliko mesto, ki se je pogreznilo v pod njim nahajajoče se jezero in da se še današnje dni čuje mlo zvonjenje pod zemljo. Tudi o sedanjem šent-lenartskem zvonu se pripoveduje med ljudstvom, da je imel nekdanj takó močen don, da so ga Turci že od daleč slišali, kar jih je toliko razjarilo, da so zvon z zarečim mečem prebôdli. — Zadaž za sv. Lenartom štrli v zrak sivo-rjavi hrastovčki grad, kamor so naši pradedje tlako delat hodili in svoj s krvavimi žulji zaslužen denar za desetino nosili. — Tam na levo dviga se na zeleni trati, v tihi dolini ob znožji lepih završkih vinogradov lična cerkev sv. Ruperta in dalje proti jugu-zapadu na visokem holmu moli v sinji zrak bela cerkev sv. Barbare. Više gori proti večeru je Metava, Grušova in Ruperče, kjer po solnčnih gričih žlahna vinska trta raste. Za temi dviga se mogočno Pohorje, ki je zdaj z nebeškim čarom večerne zarje obrito in se gori proti Koroškemu polahno v rumenem obzorju izgublja. In tu na jugu razprostirajo se po strmih Zavrhu imeniti vinogradi, za katerimi se sinji vrh Boča dviga in nižej doli, ob znožji s trto obraščenih gričev, preko katerih me visoko sleme donatske gore pozdravlja, stoji na zelenem holmu cerkev sv. Bolfanka. In tam na skrajnem robu hriba, za kojim se krasno ptujsko polje širi, nahaja se cerkev sv. Andreja in dalje sim od juga proti vzhodu dviga se nad rodovitimi goricami na visokem vrhu bela cerkev sv. Antona, od koder je krasen razgled po celem cvetočem raju slovečih slovenskih gor. Tu na iztočnej strani stoji na visokem strmih holmu siva cerkev sv. treh kraljev, pod katero iz tihe doline zvonik sv. Benedikta svojo bliščečo ost proti nebu moli. Dalje zadaž vidi se Negova in zanjo tam doli nad Radgono odločuje se na mračnem večernem obzorju obris Kápele. Tam gori proti severu blišči v večerni zori cerkev sv. Ane na Krembergu in više gori na vzvišenem vrhu štrli v sinji zrak bela cerkvica Marije snežnice, za katero v rudečem zoru večernega solnca vijoličasto podravsko gorovje plava. — Dolgo stojim ves zamaknem v čarovito sliko te krasne panorame in gledam začuden po lepi svoji domačiji, nad katero se lahen pajčolan mične večerne zarje ljubeznivo razprostira.

In ko se polagoma večerni mrak na tihe doline vleže in rahli zefir čez zrak popihne, poslovim se, globoko ginen od dobrodejnega utisa te blagoslovljene pokrajine, ter navdušen vzkliknem:

„Kakó si se takó mi prikupila,
Prisrčna moja sladka domovina!
Da mi iz srca tvojega spomina
Čas ne izbriše, in ne druga sila“.

ter se podam po stopnjicah doli po trgu, tija po prijaznem dolu proti domu.

Sreč mi radosti v prsih igra, ko se približujem ličneji hiši, v katerej sem luč svetá zagledal, ki se ob znožju tihega gaja na cvetočem obrežju bistro šumljajoče Ročice med kosatimi jablanami dviga. In glej! veselo mi priskakljajo naproti mili bratci in nežne sestrice in me peljejo v naročje ljube matere, ki me na hišnem pragu željno pričakuje in me uže z daleka radostno pozdravlja. —

(Dalje prih.)

Premičnica merkurij.

Dr. Križan.

Predno se s premičnico merkurijem bolj spoznamo, treba nekoliko o sestavi premičnice pregovoriti.

Solnce je, kakor je Kopernik prvi učil, ono središče, okoli katerega se v različnih daljavah premičnice gibljejo in od katerega svitlobo in toplino prejemajo.

Merkurij je med vsemi premičnicami solncu najbliže in se v 88 dneh okoli solnca enkrat obrne. Ali se med solncem in merkurijem še katera druga premičnica nahaja, to se doslej nij določilo. Nekteri opazovalci solnca videli so večkrat, da se mimo solnca črna okrogla točka giblje, in so trdili, da je to nova premičnica med solncem in merkurijem, ali Weber se je pri takih prikazkih vselej prepričal, da je ta temna pika spodnebik (meteor), no mogoče je, pravi on, da se tam tudi kakova premičnica nahaja, ali dokaza še nam k temu doslej manjka. Za merkurijem kroži v večji daljavi okrog solnca venera, ki svoj pot v 224 dneh, 16 urah, 49 minutah in 8 sekundah dovršuje. Pot venerin obdaja pot naše zemlje in onkraj te poti najdemo krožek marta, katerega ta premičnica v 687 dneh dovršuje. Marta obdaja dalje veliki broj malih premičnic, ki se tudi zvezdice ali asteroidi imenujejo. Onkraj teh kroži okrog solnca velikanski jupiter, ki za svoj obhod okrog solnca potrebuje $4332\frac{3}{5}$ dni, za njim pride saturn, ki v $10.759\frac{1}{5}$ dneh enkrat solnce obide, obdaja ga pa krožek urana, ki svojo pot v 30.687 dneh dopolnjuje, in naposled je nam najsrajnejša doslej znana premičnica: neptun, ki se v 60.186 dneh enkrat okrog solnca obrne.

S prostim očesom se merkurij težko zapazi, in sicer zaradi bližine solnca. Navadno se vidi samo o mraku. Pripoveda se, da je Kopernik obžaloval na smrtni postelji, da mora prej umreti, nego bi merkurija videl.

Čeravno je merkurij med vsemi nebeskimi telesi solncu najbliže, vendar je za časa prisolnčja, to je namreč onega mesta njegove poti, na katerem je solncu najbliži, še 6,2 milijonov milj od njega oddaljen, no čez 10 milijonov milj se od solnca ne oddali.

Dosti dalje pa je on od naše zemlje, ker se njej nikoli čez 10 milijonov milj ne približa, oddaljuje pač do 29 milijonov milj.

Merkurij spreminja se ravno tako kakor mesec, kar je jezuit J. B. Zupus v maju leta 1639 prvi opazil, no potrebuje mnogo več časa k svojim spremembam nego mesec. Za čas znotranjega shoda, to je, ko solnce, merkurij in zemlja v istej črti stojé, vidi se merkurij, kakor da temna točka mimo solnca ide; in to je prehod merkurijev. In ravno ta prehod nas je prepričal, da premičnice dobivajo svojo svitlobo od solnca. Prvi prehod merkurijev, ki ga je Kepler izračunil, opazoval je Gassendi 7. novembra 1631. Prehodi merkurijevi so za zvezdoznanca važni, ker mu služé za spoznanje njegove poti, in za merjenje prividnega mu premera. Prihodni prehod merkurijev bode dne 6. maja 1878 leta, in v tem stoletju bodo še sledeči prehodi:

dne 7. novembra 1881, } pri nas nevidljiva, in
dne 9. maja 1891, }
dne 10. novembra 1894.

Premier merkurijev iznaša 644 geogr. milj in njegova površina 1,300.000 štirjaških milj. O podobi merkurijevej in

o lastnosti njegove površine malo znamo. Nekteri trdijo, da je sploščen, no to se doslej še nij moglo točnim merjenjem dokazati in je neverjetno. Gallet trdi, da je podolgovate podobe, ali tudi to opazovanje je nepopolno in neverjetno. Bessel pa je merjenjem dokazal, da je okrogle podobe.

Tudi o površini merkurija znamo malo natankega. Nekteri opazovalci trdijo, da je plošča merkurijeva s temnimi pegami preprežena in da se na površini njegovej mnogo više gore nahajajo, nego na naši zemlji; ali merjenje teh gor je zaradi velike oddaljenosti te premičnice težavno. Schröter je opazil, da se nekteri oddelki plošče merkurijeve hipoma razvedrijo in spet otemniijo, in je tedaj trdil, da se v ozračju njegovem tudi meteorologiške spremembe dogadjajo; ali verjetno je, da so te spremembe se dogadjale v ozračju naše zemlje, skroz ktero se premičnica opazuje, in da so se samo prividno na njenej plošči videle.

Merkurij je obkrožen z ozračjem, kar spoznamo, kedar stoji on na strani solnca in se nam prikaže kakor srp. Mejna črta namreč med razsvetljenim in nerazsvetljenim delom je tedaj temnejša od drugih točk bliščečega srpa, kar ne bi bilo, da ne bi merkurij ozračja imel.

Čeravno še doslej o naravi merkurija malo vemo, vendar smemo trditi, da ta premičnica nij mnogo drugače sestave, kakor naša zemlja. Spektralna analiza uči nas namreč, da premičnice nemajo lastne svitlobe, ampak da jih solnce razsvetljuje in da se tako svetijo. No spektralna analiza uči nas tudi, da je njih tvarina onej naše zemlje sorodna in enaka. S pomočjo spektralne analize se je našlo, da se nahajajo v sliki (spectrum) merkurija Fraunhoferove črte *C*, *D*, *E*, *b* in *F* in da še se med temi mnogo črt nahaja, ki niso tako temne. Slika merkurijeva je najjača v rdečej boji, najslabša pa v modrej in vijoličnej.

Polutnik merkurijev, kakor Schröter trdi, dela z ravno njegove poti kôd do 20°, iz česar sledi, da se na tej premičnici ravno tako, kakor na naši zemlji letni časi izmenjujejo, samo da so mnogo krajši in zato se mnogo rastlin naše zemlje na njej ne bi mogle popolnoma razvijati, čeravno je toplota na njej 6.674krat jača od one na naši zemlji. No ker svitloba, kakor je to Boussignault s poskusi dokazal, razvoj rastlin pospešuje, verjetno je, da svitloba to nadomestjuje, kar časa manjka.

Jezero.

Obraz iz narave, spisal A. Koder.

Bog sprimi svetlo te jezero
Iz srca kličem ti vesel!
Boris Miran.

Med gorami, med sneženimi planinami, med belimi seli, lesenimi kočami, med otožnimi, pripogibajočimi se vrbami, med zelenim cvetnim bregovjem, svetiš se ti, čisto jezero. Kako prijazno se smeblja tvoje lice prašnemu potniku nasproti, ko dospe vrh klanjca in zagleda nenadoma pred seboj tebe, preljubu jezero, polno krasote, polno življenja na desno in levo, krog in krog! In tvoji valovi, svetlo jezero, kako skakljajo, kako se prijetno objemljejo, kakor bi se hoteli poljubovati. Kadar se približajo eden drugemu, le tiho za-

šume, mečejo belkaste pene iz globine in se zibljejo zopet dalje dalje po širini.

Urno, kakor blisk švigajo ribice, v jezerskej globini, tudi one se vesele življenja, veselé tvoje lepote, mило jezero. Kako plešejo in se zibljejo, kako drve druga za drugo. In sim ter tija pomaljšajo in dvigujejo svoje radovedne glavice iz pod vode na svetli dan, kakor da bi občudovale tvojo krasoto, jezero, veselile se zlatega solnca nad teboj, ki te celuje s svojimi zlatimi žarki. — Da:

„Ribam srca vsem igrajo,
Da skakljajo nad vodo!“

poje pesen, in tako se dozdeva tudi nam, kadar slonimo poleg tebe, samotno jezero.

Tamkaj na sredi pa, kjer blišči med valovjem zeleni otok v vedro nebo, in na njem bela cerkvica, kakor sramežljiva ljubica, stisnena v dišeče zelenje: tja vesla urni čolnič in reže dolge brazde in po globini pušča vodene mehurčke in sreberno peno za seboj.

V čolnu pa sedi rdečelična krasna deklica in zre tako mило veslarju mladenču v zagoreli obraz. Da! nekaj tako nepopisljivega, nekaj tesnega jej je pri srcu, da! nekaj, kar bi le svojemu tovarišu, znancu jej iz mladih otročjih let razodela, da! povedala bi mu, kako ga ljubi gorko, skrivaj, boječe in potem, ko bi njegove ljubezni gotova bila, — kakó srečna bi bila in mirna!

To pa je oni zlati čas, najsvetejši, prve, najgorečnejše ljubezni, občutjene sredi tebe, tiho jezero, sredi tvojih valov.

In zdaj odrine zopet tamkaj od brega drugi čoln. V njem nij zaljubljeni tihi par, v njem je vesela družčina veselih ljudij, ki se radujó življenja sredi tihega jezera, ki pozabljajo vsakdanje moreče skrbi, ki sredi tvojih valov glasno prepevajo:

„Po jezeru bliz' Triglava
Čolnič plava sem ter tje,
V čolnu glasno se prepeva,
Da odmeva od goré.“

Kako globoko je to tiho zelenkasto jezero; kako zijajo groze iz njega, vrtoglavi prepadi, globoke doline, kako strašan je pogled v to temno žrelo jezersko!

Posebno tamkaj v sredini je tako črno; valovje se tamkaj tako suče in vrti in peni!

Tu v globini visi na visokem hrastu, takó govori pravljica, pogreznen zvon in žalostno odmeva v svetih večerih. Srečen je oni, ki ga čuje; kajti on je v posebnej milosti pri bogu, njemu se nij bati gorjá sredi viharnega jezera.

Tu v globini je pogreznena tudi cela pregrešna vas, ki je stala prej na mestu sedanje vodé. Vendar odločeno jej je rešenje iz vodenega groba, zaradi nedolžnih otrok, ki so kaznovani po krivem; za dan rešitve pa ne vé še nihče!

Najmlajši sin one matere, katera bode rodila tri leta zaporedom na sveti večer o polnoči, izvoljen je v odrešenje nesrečne vasi.

In oni mladenč bode gospodoval potem čez vsa posestva, izbral si najlepšo nevesto izmed sedaj zamaknenih deklic globine, in bode živel v največjej časti in sreči. —

Tamkaj-le o bregu, kjer jezero izpod zemskega vrča priteka, kopljejo se ob hladnih večerih in jutrih krasne boginje povodnice, pojoč svoje sladko-zapeljive pesmi.

Ob jezeru stanujejo tudi boginje sojenice, ki predejo niti človeškega življenja, ki določujejo pri rojstvu dobro ali

slabo osodo, sedeč poleg naše zibeli, poleg naše smrtno postelje ter nas spremljajo po ozke stezi v obljubljeni raj, ali pa se prepeljavajo z nami v karonovem čolnu po mrtvaški reki v kraj čiščenja in pokajanja. Ob bregu zelenega jezera samotari iz lesenih tramov zložena ribarska koča. Ondi sloni v poletnih večerih sivi starček ob jezeru in gleda z mokrim očesom v šumeče valove in misli nazaj v davno minole dni, šepetaje nekaj skrivnostnega sam pri sebi, kakor da bi primerjal svoje življenje globini pred seboj, kakor bi hotel reči:

„Al' jezero, ki na njega pokrajni
Stojiš, nij, Črtomir, podoba tvoja?“

Zgodnjega jutra pa odveže zopet kakor preroben svoj čolnič, meče mreže v valove, žari v licu; sej poleg njega vesla lepa rdečelična deklica, njegovo bogatstvo, njegova edina ljubezen, njegovo vse — spomin nekdanjih srečnih časov, spomin njegove ljubezni, davno pokopane spremljevalke življenja. Od nasprotnega hriba pa se oglasi tedaj prvi zvon in odmeva v jezerskih valovih, odmeva v pobožnih starčevih prsih. Na griču tamkaj pa sloni veseli pastir med žvenkljajočo čredo in piska na piščalko. In to piskanje, to pozdravljanje velja po jezeru veslajočej v sladke sanje utopljenj hčerki sivega ribarja.

„Tam sredi jezera zeleni otok,
S prijaznim grmovjem obraščena skala.“

Tja hiti ob svetih praznikih procesija pobožnih romarjev, sivih starcev, sklonjenih ženic, mladih fantov in mladih deklet. Tamkaj se dobijo odpustki za različne — bolj majhne — pregrehe, tolažila skrivnim ranam, prevarjenim srcem. Ondi visi „železni zvon“, ki izpolnjuje vse, kar si med njegovim zvonjenjem, kedo želi.

In marsikateri mladeneč in marsikatera deklica zvoni tam in zvoni dalj časa, nego je sploh navada; žari jej obraz, v prsih pa jej blešči tako milo njegova podoba, onega, ki ga ljubi vže toliko časa, tako gorko, tako skrivaj, a tako brez upanja!

Z višave poleg jezera pa gleda v globočino starodavni grad, in moli svoje na pol razrušeno zidovje v oblake in odseva, kakor orjaška nadzemska podoba, kakor mogočni velikan v tvojih jasnih valovih, široko jezero.

Mlademu sanjarju, ki sloni tamkaj ob bregu ali vesla čez širino, budé se pri pogledu v to razrušeno zidovje dogodbe, pravljice davno minolih dnij, doba slavnih junaških činov, slavnih dédov, ki so gospodovali onda, kjer prerašča zdaj mah in grmovje njih otemnelo slavo.

In zopet tam:

„Po jezeru mirno se voziš labud,
Lepó se mehki vrat ti kroži;
Ko dih večerni ti razpenja perut,
Podoben si beli povodnji roži.“

Ko zažaré zvezde na nočnem nebu, ko priplava blede luna izza oblakov, ko lije svojo sreberno mesečino v tvoje valove, jezero, kakor bi sijala ljubezen in poezija na to črno zemljo, ko se oglasi samotni slavec ob brežnem grmovju, ko jame prepevati čirček na višini, na zelenem otoku, ko zazvoni večerni zvon iz bele line, tedaj se izpolnijo pesnikove besede:

„Das meer erglänzte weit hinaus
Im letzten mondenscheine,
Wir sassen am einsamen fischerhaus
Wir sassen stumm und alleine.“

Zdaj se odpne zopet mali čolnič ob bregu in va-nj stopi mlad zaljubljeni par. Mladeneč prime veslo in deli peneče valove in zre svojej ljubici tako žarno, tako milo v jasni ljubeči obraz. In posled pozabi prevelike sreče, šumečega jezera, nočne krasote, samega sebe; sama ljubezen mu je v srcu in v očeh; tedaj posveti sredi penečih valov, sredi tihe noči prvi najslajši poljub zvezo dveh ljubečih duš, dveh srečnih src!

Jezero, tedaj si najlepši kraj, kadar najde prazno človeško srce dolgo zaželeno tolažbo, kadar daješ pribežališče iz soparja vsakdanjega temnega, nemilega življenja. Jezerska tmina, ti si kraj ljubezni, kraj tihe sreče.

Na jezerskej površini se budi in plamti naša najtoplejša domišljija, tu človek rad zida zlate gradove v oblakih, plavajoč v čolnu poezije čez grozeče prepade. A tu tudi ugasuje in se podira toliko gorečih upov, toliko sladkih sanj; tu umre marsikoji up v srcu, kakor se godi labudu, čuvaju jezera:

„Es singt der schwan am weiher,
Und rudert auf und ab,
Und immer leiser singend
Taucht er in's flutengrab.“

Taka je človeška mila in nemila osoda. Zdaj si poje in se veseli, zdaj toži in vzdihuje, dokler mu duša ne zadremle v sanjah in mislih, kakor beli labud sredi večernega jezera.

Peter Preradović,

hrvatski pesnik.

J. Pajk.

V.

Čuden je Pegaz, kadar ga uprežeš v plug, ne manj čudovat, kadar mu čako deneš na giavo in žolti častniški trak okoli pásu. Ta osoda je bila Preradovićeva: srce polno pesniškega ognja, duh slovanske narodnosti vznesen. Zares, težka mora biti borba vojaške „službe“ in poetične „svobodnosti“; a Preradović jo je slavno prestal.

Sredi Petrove sreče, ko si je rodbinsko gnezdo nanašal in svoje „Pervjence“ za natis pripravljaj, prigrmí mu iz Beča v Zadar povelje od generala Gjulaja: Petre! hajdi k tretjemu bataljonu v Pešto!

Zapustiti je imel zaročnico Pavico in ob enem Dalmacijo. Moral je s težkim srcem izpolniti povelje ter je prek Beča odšel v Pešto l. 1846. Generalu Gjulaju bilo je najme do tega, da se Peter ne oženi; kajti je grof Gjulaj branil načelo, da za častnika nij dobro, ako ima soprogo družico in déteco zaslednico. Takó pa je s premeščenjem Petra ménil mlado ljubav uničiti, češ, onstran meje dalmatinske bode Petrov plamen ugasol. Ali strogi gospodin se je v svojem računu motil; Peter potujoč v Pešto odločno izrazi v Beču generalu v brk, da od zadane ženitninske besede kot mož in častnik ne odstopi, in čez nemnogo časa premestil je general Petra z novič v Dalmacijo.

Na tem svojem povratku v Zadar vodil je Preradovića pôť in — duh preko Zagreba. Ta pohod Zagreba je postal za Preradovićevo življenje velevažen. Tu se je lično (po obrazu) upoznal s svojimi mnogimi čestitelji in izbranimi domoljubi, posebno z našim Vrazom, ki je Petra v prve hiše vvedel. Tudi znanstvo s Šulekom, tem šče sedaj vrlo delajočim slovanskim književnikom, bilo je Preradoviću v mnogem oziru v bodočnosti na korist.

Ali v Zadru nij se dolgo boravil; kajti l. 1847. vrelo je uže na Laškem in uže so se čem dalje tem množnejše vojaške čete v italijanske provincije pomikale. Tako je tudi Peter prišel s svojim polkom na Laško (Videm — Brescia — Pavia — Milan — Mantova) ter l. 1848 sobojeval v nekajih bitvah ter stotnik postal.

Sredi teh bojev dobi odpust, da se gre poročat s Pavico v Dubrovnik (l. 1848), potem pak hajdi nazaj v Italijo pod zmagonosne zastave starega Radeckega.

Od časa svojega pohoda v Zagrebu bila je uže najgorkejša želja Petrova: priti za stalno v Zagreb. Tamošnji duševni život, silni narodni pokret v tem mestu in želja Preradovičeva, požrtvovati se popolnoma svojemu narodu — to ga je neprestano gonilo v hrvatsko sokolišče.

In zares nij bila slaba ta Petrova želja. Zagreb je ondaj ponujal naslad, kakovih si pošteno rodoljubno srce le misliti in želeti more.

Kakor je uže prekrasna lega tega mesta vsakemu vabilna, tako je tudi vladajoči ondi domači ljubezni život ponujal mnogo prijetnostij. Potem pak je Zagreb bil ondaj od edine krone odvisen; nič ga nij vezalo na Ogersko, niti je bil spojen z nemškimi provincijami, kjer je vladal nered in metež. Tudi je bil Zagreb sedež bana, pravega v starem smislu svobodno vladajočega bana (Jelačića) in sedež hrvatske v resnici bivajoče, od edinega cesarja odvisne vlade, kterej niso ni madjarski ministri ni bečki hofrati dekretov pošiljali. Zraven tega se je ondi društveno življenje probujalo iz starega sna: snovalo se narodno gledišče, narodno društvovanje, z eno besedo: živ narodni napredek. To vse je vabilo in mamilo vsakega jugoslovanskega domoljuba v Zagreb; kako bi živahnega Petra ne bilo?

Neki prijatelj, Bertić po imenu, izprosi Preradoviću mesto pri „banskem svētu“ (banskem vieću), kjer je Peter l. 1849 vstopil kot podnačelnik „bojnega odseka.“ V tej službi je Preradović ves čas v Zagrebu ostal, dokler nij bansko vieće prenehalo. To je bil prekrasen krožek izvrstnih močij, ki so se tu v vieću našle: Preradović kot podnačelnik, znani Utješenović kot svetnik in nadarjeni, prerano umrli Perković kot perovodja, same vrle in častne duše. Po prenehu tega vieća postavi Jelačić našega Petra kot tajnika k „glavnemu vojniškemu zapovedništvu“ in ne dolgo za tem ga isti ban imenuje za svojega pobočnika (adjutanta).

Odkar je Peter prišel v Zagreb, pridružila se mu je sreča ter mu — kar je pri pesnikih velika izjema — tudi do konca dnij zvesta ostala. Tudi se je Petru nanosila sreča, ktero malokteri slovanski pesnik in rodoljub uživa, da je videl svoje domorodne želje po mogočesti izpolnjene; kajti ban Jelačić je gorke želje Slavjanov vsaj znatno in izdatno izpolnjeval, dokler god mu je to osoda pripuščala.

Po polučetrtletnem letu prebivanja v Zagrebu postane Preradović l. 1852 četnik (major) v nekem nemško-banatskem polku, a uže l. 1853 pride kot zapovednik (komandant) v Kovinji, a l. 1854 k vojnemu zapovedništvu v Beč. V Beču mu zbolí žena ter mu nedolgo potem l. 1855 umreža žena in triletni otrok. Vsled tega je Preradović sam obolel ter si izprosil premeščenje iz Beča, ki se mu je zdaj dosadil. Tako ga prestavijo istega l. 1855 v Glino, kjer si je spet zdravje popravil in na duhu ojačil, takó da je z novimi močmi na književnem in duševnem polju mogel delovati.

L. 1857 bil je Preradović zopet v Beč poklican in to k generalštabu, kjer je l. 1858 postal podpolkovnik (oberst-lieutenant). Ko je l. 1859 bil boj z Italijanom in Francozom, stal je Preradović pri prvi in potem pri četrti armadi, ki je branila slovensko-laško mejo: v Trstu in potem v Postojni. Tu je tudi postal polkovnik (oberst) istega leta 1859.

Po laško-francozkej vojni bil je Preradović v Temešvar postavljen k vojniškemu zemeljskemu zapovedništvu, kjer pa mu zrak nij gódil; zato je l. 1864 moral v Karlovih Varih vračiti se. Po ozdravljenju pride l. 1865 v Verono, potem ko se je istega leta z Emo Regner poročil.

L. 1866 ga zopet na Laškem zadéne vojska, v kterej se je tako pohvalno vedel, da je postal brigadir v Aradu in potem general v Beču. Tu je jako marljivo se bavil s poezijo in hrvatsko politiko, ter pazno zasledoval vse korake hrvatskih poslancev v Pešti, ko se je ondi l. 1872 varil znani „ausgleich.“ Takó minister predsednik kakor tudi odlični rodoljubi so želeli Petra videti bana, a ta se je ustavljal hrabro tej časti ter odločno odvrnil banstvo z besedami: „Budi mila nam domovina sretna pod kojim god banom, pa sretan i ja.“ Isto leto 1872 bilo mu je smrtno leto: umrl je na veliko in pravično žalost naroda za vodenico 18. avgusta v Beču, kjer mu i sedaj leže zemski ostanki pokopani. —

Prihranivši si razpravljanje Preradovičevih velečastnih poezij za prihodnje številke naj tu šče omenim osobno veljavo našega Petra.

Preradović spada k ljudem, ki točno in zvestno opravljajo svoje posle, ki pa pri vsej udanosti službi svojega značaja in osobne svoje časti nikomur ne predajejo. Preradović si je vedel celó v vojaškej službi svoja načela neoskvrnjena ohraniti brez vseh zapletk in kovarstev. Zaradi tega moževskega vedenja užival je Peter osobno milost presvitlega sedanjega cesarja, ki mu je podelil plemstvo ter mu tudi iz privatne kase z znatno svoto dopomogel, zvedevši, koliko je Peter vsled prepogostega premeščevanja denarne škode trpel. Tudi v najviših vojaških krogih je Preradović bil jako priljubljen, kakor sploh v vseh najimenitnejših krogih, kamor je prišel, poštovan in iskan. Posebno prijateljstvo pa ga je vezalo s hrvatskimi visokimi častniki; bil je prijatelj z generali Marojčićem, Rodićem, Filipovićema, z Benkom, in umrlima rodoljuboma generaloma Grivičićem in Zastavnikovićem. Pogrebni sprovod mu je vodil osobni prijatelj, general Marojčić (21. avg. 1872). Koliko je Preradović na Hrvatskem bil čislán, vidi se iz Strossmayer-jevega govora, kojega je imel v hrvatskem saboru o priliki Preradovičevega preminotja, iz ktereга naj te-le besede sim postavim: „Gospodo! izgubio je naš narod u njem plemenita i izobražena muža, koji je svomu zvanju na čast služio; izgubio je narod naš veleumna pjesnika, kojemu po mojem bar mnienju kao liričnomu premea (tekmea) ne ima; izgubio je narod naš vrloga domorodca, koji se nije ustručavao (odtezal) svakom prilikom i na svakom mjestu, narod po mogućnosti zastupati; izgubio je narod naš u njem vrlo čista i neporočna (neokorljivega) značaja čovjeka.“

(Dalje prih.)

Drobnosti.

J. P.

Da Rusiji nikakor nij samo do tega, kako bi okrožje svoje države raztegnola, nego da ona pred vsem na veljavnost in koristnost novih posestev gleda, kaže več primerov. Tako je pred nekojimi leti ta država svojo amerikansko naselbino, ker se jej je nekoristna kazala — premda je ona zemlja jako plodna z ribami —, Amerikancem odstopila. Kraje pa, ki v trgovinskem ali političnem oziru obetajo hasna, nobena druga država s tako vztrajnostjo in stalnostjo ne zna osvajati, nego baš ona. Takó je pred kratkim od Japancev odkupila ves južni del s premogom bogatega otoka Sašalin-a v ohotskem morju. Otok je bil nedavno šče vlast Rusov, ki so severni del posedali, in ob enem Japancev, ki so južni del imeli v oblasti; ali ker je ta otok nekakova vojaška straža za ustje Amurja in ker je Sibirija užé z ljudmi — prognanci — prenapolnjena, pogajali so se Rusi dotlé z Japanci, da so ta otok popolnoma si pridobili. Iz malega tega dejanja smémo zopet soditi, da je državniški vid prevladajočega velikoruskega plemena zares bister in njegov trgovinski značaj jako trden in podvzeten.

Angleški parlament je 20. t. m. dovolil v osnovo in delovanje posebnega društva, koje namérjava kanal La Manche podzemski prekopati in železnico pod njim napraviti. Dolžina prerova je na blizu 7 geog. milj proračunjena; železni voz bode potreboval za prevožno nekaj čez eno uro časa. Med prerovom in dnóm morja ostane okoli 200 čevljev zemljé, apnenite. Kolovoza bode železnica imela dva, enega za sim, drugega za tam. Zgotoviti se ima delo l. 1881 ali 1882. Skoz to železnico bode se jako nevarnej morskej vožnji med kopnim in Anglijo dosti v okom prišlo. Vsi potrebni stroški so od angleških in francoskih kapitalistov zagotovljeni.

Akademija lepih umetnostij v Beču je slovenskemu slikarju, g. J. Šubicu podarila zlato medaljo za rešenje neke malarske zadače: predstave nekega mesta iz Schiller-jeve ballade: „Der Gang zum Eisenhammer.“

Odgovor prijatelju R—u.

Nāše mnenje o duševnej vzreji in vzgojitvi našega ženskega spola je to: da je ona v zvezi in odvisna od vsega našega narodnega razvoja. Ako bode se društveni naš život v narodnem obziru poboljšal, tedaj se bode z njim tudi naše ženstvo v istem oziru iz sedanjega stanja izkopaló. Ali žen ne smemo dotlé za njih nenaredne prestopke in nemarnosti odgovornih delati, dokler smo mi možki sami tako slabi v dejanjskem izvrševanju narodnih dolžnostij. Sploh je po mojem sodu slovensko ženstvo boljé, nego bi v sedanjih časih lahko bilo, ker je hvala Bogu, v ženstvu čutnost in prirodnost večā nego v moštvu. Kadar bode naše moštvo v očitém življenju: glede na narodno vedenje, gledé na upotrebljevanje narodnega jezika, gledé na dejanjsko podpiranja narodnih naprav in ustanóv marnéje, kadar z eno besedo

rekoč, mi možki svojo narodno zadačo v resnici začnemo izvrševati, tedaj stoprv smemo upati, da bode i naše rodbinsko življenje in z njim naše ženstvo bolj narodno. Kakor pa stvari zdaj stojé, dajemo mi s takimi pritožbami, kakoršnih je užé izza nekoliko časa čuti, sami našemu lepemu spolu najostrejšé orožje proti nam v roké, ter si izobražene naše gospodične in žene bolj odvrāčāmo, nego pridobivāmo. Sej one nič hujega ne delājo, nego da — nas posnemājo! Doteknovši se „ženskega vprašanja“, ktero je prišlo poleg drugih pri nas na dnevni red, naj šče omenim, da so užé pred tristo leti nekoji pisatelji o tem predmetu jako negalantno pisali. Tako neki Lah: Giovanni Nevizan, ki v svojej knjigi: „Sylvae nuptialis libri sex. Paris. 1521“ o njih pravi: „Mulieres in ecclesia sanctae, angeli in accessu, in domo daemones, in fenestra bubones, in porta picae, in horto caprae t. j. ženske so v cerkvi svetnice, kadar se jim bližāš angelci, domā hudiščaki, pri oknu sove, med vratoma srake, na vrtu koze.“ — Zató so ga pa njegove rojakinje po pravici kamenjale, da jih je klečé moral za odpuščanje prositi.

J. P.

Književni ogled.

J. P.

Knjiga „Nauk o desetnih (decimalnih) razlomcih“ od J. Žnidaršiča (v Ljubljani 1875, str. 119, cēna 60 kr. zvezek) preseza obsežek navadne priročne računice in se ima kot vredno književno delo smatrati, množeče našo matematično domačo literaturo. Delo ima svoj teoretičen in praktičen del; v prvem se razpravljājo početki računstva, posebno glede razlomkov in zopet desetnih razlomkov po sebe, potem se opisujejo vrste nove mere in vage, v drugem delu pa se ponujājo primerjalne tablice za praktično rabo. Pridejani so terminologični izrazi računstva in mērstva sploh, na koje obračāmo pozornost naših šolskih krogov. Kakor se vidi, je knjiga z veliko marljivostjo izdelana. — Neki gospod Z. P. Ognjoslav ponuja vsem jugoslavjanskim pisateljem „Uzajemno abecedo jugoslavjansko“ (neko zmes latinice in cirilice). Prejemši to „abecedo“ in „razjasnilo“ nismo vedeli, ali je resnica ali šala, kar se nam tu ponuja. Niti naš i nij pred g. Ognjoslavom varen ostal, nego se je moral v tej „uzajemnej abecedi“ na glavo postaviti (!) Čemu to novotarjenje? — Prof. Šuman je v program akademičke gimnazije bečke napisal obširno razpravo, koje skraćeno naš „Vestnik“ prinaša: „Die Wurzel „spar“ im Slavischen und in den verwandten Sprachen“ (str. 36). — Hrvatje neutrudljivo obdelujejo polje svoje šolske in znanstvene književnosti ter z mogočnimi koraki napredujejo. Obogatili so svojo literaturo z „Grčko-hrvatskim rječnikom“, kteri je do zdaj do slova τοιοῦτος izdelan in na 936 straneh natisnen (pri L. Hartmanu v Zagrebu). Konec dela je užé dopisal ravnatelj Fran Petračić. V kratkem pride tudi v natis veliki „Latinsko-hrvatski rječnik“ od istega g. Petračića. *) — „Matica“ priredjuje za „letopis“ zanimivo gradivo, med tem pisma od Preširna, Metelka i. dr. — Naš neutrudljivi učenjak dr. Miklosich je bečkej akademiji znanostij zopet izročil delo: „Slovar jezika bukovinskih ciganov.“

*) Gledé „Latinsko-slovenskega slovarja“, kojega je svoj čas pisatelj teh vrstic izdeloval, naj se tu opomeni, da so črke A, D, N, P (do 1/2) Q, U, V dodelane na podlagi vseh jugoslovenskih slovarjev.

Listnica. One čest. pisatelje, ki nam hočejo šče kaj poezij za zabavnik poslati, prosimo, naj to čem preje stori, ker se užé 6. pola te knjige tiska.